OIKEUSMINISTERIÖ

Maija Säkäjärvi
Johdon asiantuntija

30.8.2019

Perustuslakivaliokunta K 3/2019 vp Hallituksen vuosikertomus 2018 / OM:n lausumaosio

Vaalijärjestelmän kehittäminen
HE 55/2014 vp – LJL 1/2015 vp – EK 14/2015 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että suomalaisen vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi käynnistetään parlamentaarinen valmistelu, jossa otetaan huomioon perustuslakivaliokunnan kannanotot. Eduskunta painottaa, että valmistelun tulee olla avointa ja siinä tulee laaja-alaisesti ja ennakkoluulottomasti selvittää erilaisia vaihtoehtoja, joilla parhaiten voidaan lisätä vaalijärjestelmämme toimivuutta ja nostaa äänestysaktiivisuutta, parantaa vaalien suhteellisuutta, pienentää ns. piilevää äänikynnystä ja turvata alueellinen edustavuus.

Oikeusministeriö on kuluvan vaalikauden aikana valmistellut hanketta, jonka tehtävänä olisi selvittää vaihtoehtoja eduskuntavaalien vaalijärjestelmän kehittämiseksi ja vaalilainsäädännön uudistamiseksi eduskunnan edellyttämällä tavalla.

Arto Jääskeläinen, vaalijohtaja, oikeusministeriö

> Pääministeri Rinteen hallituksen hallitusohjelmassa (6.6.2019) mainitaan perustettavaksi parlamentaarinen työryhmä selvittämään puoluelain, vaalirahoituslain ja vaalilain kehittämistarpeita sekä tarvittaessa muuta poliittista toimintaa koskevaa lainsäädäntöä. Eduskunnan edellyttämä parlamentaarinen valmistelu on tarkoitus toteuttaa kyseisessä työryhmässä.

Viittomakieltä käyttävien oikeudet
HE 294/2014 vp – EV 346/2014 vp
Perustuslakivaliokunta

> Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sen turvaamiseksi, että viittomakieltä käyttävien oikeudet toteutuvat koko maassa siten kuin heidän kielellisiä oikeuksiaan koskevaa lainsäädäntöä laadittaessa on tarkoitettu.

Oikeusministeriö asetti toimikaudeksi 13.2.2017–31.12.2018 uuden viittomakielen yhteistyöryhmän, joka seuraa viittomakielilain (359/2015) toimeenpanoa yhteistyössä viittomakielistä yhteisöä edustavien toimijoiden kanssa. Yhteistyöryhmä on toteuttanut edellisen yhteistyöryhmän laatimaa viestintäsuunnitelmaa viittomakielilain jalkauttamiseksi, jossa esitetään käytännön toimenpiteitä viittomakielilakia koskevan tietoisuuden lisäämiseksi ja lain soveltamiseksi viranomaistiedottamisessa. Viittomakielilaki on mukana valtioneuvoston virkamiehille suunnatussa koulutuksessa eOppiva-oppimisympäristössä, ja siitä ker-

Käyntiosoite	Postiosoite	Puhelin	Faksi	Sähköpostiosoite
Eteläesplanadi 10 HELSINKI	PL 25 00023 VALTIONEUVOSTO	02951 6001	09 1606 7730	oikeusministerio@om.fi

rotaan myös oikeusministeriön syksyllä 2018 julkaisemassa kielellisiä oikeuksia koskevassa esitteessä. Esitteen lisäksi oikeusministeriö on julkaisut joulukuussa 2018 YouTube –kanavallaan videon, josta saa tietoa kielellisistä oikeuksista suomalaisella ja suomenruotsalaisella viittomakielellä. Oikeusministeriö järjesti 28.5.2018 ministeriöiden tiedottajille tilaisuuden viittomakielilaista ja valtioneuvoston kanslia valmistelee parhaillaan suositusta viittomakielten käytöstä valtioneuvoston viestinnässä. Maakunta- ja sote-uudistuksesta on tiedotettu sekä suomalaisella että suomenruotsalaisella viittomakielellä. Viittomakielen yhteistyöryhmä on käsitellyt lisäksi kokouksissaan valtioneuvoston piirissä ajankohtaisia viittomakieliin liittyviä ja niitä koskevia asioita ja pyrkinyt varmistamaan hyvää tiedonkulkua keskeisten toimijoiden välillä.

Lapsiasiavaltuutettu järjesti yhteistyössä oikeusministeriön kanssa 29.5.2018 pyöreän pöydän keskustelun sisäkorvaistutteen saaneen lapsen oikeudesta viittomakieleen.

Oikeusministeriössä on julkaistu lokakuussa 2018 seurantajärjestelmä kielellisten oikeuksien seurantaindikaattoreista. Indikaattoreita sovelletaan suomen- ja ruotsinkilisiin, saamenkielisiin ja viittomakielisiin sekä mahdollisuuksien mukaan myös muihin kieliryhmiin. Indikaattoreita käytetään kielellisten oikeuksien ja kansallisen kielipolitiikan seurannassa sekä työkaluna kielipolitiikkaan liittyvissä päätöksenteossa eri tahojen toimesta. Kuurojenliitolle on järjestetty työpajoja, joissa indikaattoreita on sovellettu viittomakielisten tarpeisiin.

Maija Iles, hallitussihteeri, oikeusministeriö

Edellisen viittomakielen yhteistyöryhmän toimikausi päättyi 31.12.2018 ja oikeusministeriö on asettanut uuden yhteistyöryhmän toimikaudelle 27.5.2019–31.12.2020. Yhteistyöryhmän tehtävänä on edellisten yhteistyöryhmien tavoin käsitellä valtioneuvoston piirissä ajankohtaisia, viittomakieleen liittyviä asioita ja varmistaa hyvää tiedonkulkua keskeisten toimijoiden välillä. Lisäksi yhteistyöryhmä seuraa viittomakielilain toteutumista sekä pyrkii lisäämään eri toimijoiden tietoisuutta lain sisällöistä ja soveltamisesta.

Valtioneuvoston kanslia on keväällä 2019 julkaissut suosituksen viittomakielten käytöstä valtioneuvoston viestinnässä. Suosituksen taustalla on velvollisuus huomioida viittomakielisten tarve saada tietoa omalla kielellään. Suositus asettaa ministeriöille yhtenäiset kriteerit tiedotustilaisuuksien tulkkaamiselle viittomakielillä ja verkkosivujen sisällön kääntämiselle viittomakielille. Suositus täydentää jo olemassa olevia valtioneuvoston viestintäsuosituksia, ja se koskee sekä suomalaista että suomenruotsalaista viittomakieltä.

Nykyisellä hallituskaudella perustetaan pääministeri Antti Rinteen hallitusohjelman mukaisesti laaja-alainen viittomakieliasiain neuvottelukunta arvioimaan viittomakielilain ja viittomakielisten perusoikeuksien sekä yhdenvertaisuuden toteutumista. Neuvottelukunnan ja yhteistyöryhmän välistä suhdetta tullaan arvioimaan asettamisen yhteydessä. Viittomakielet otetaan lisäksi huomioon hallituskaudella laadittavassa kielipoliittisessa ohjelmassa. Oikeusministeriö käynnistää kielipoliittisen ohjelman valmistelun kuluvana syksynä yhteistyössä muiden ministeriöiden kanssa.

Hallitusohjelma sisältää myös muita viittomakielisten oikeuksia edistäviä toimenpiteitä eri hallinnonaloilla. Kielellisten oikeuksien toteutumista käytännössä turvataan muun muassa viittomakielellä ja kielellisen oikeuksien toteutumista vahvistetaan käytännössä myös sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmässä. Hallituskaudella selvitetään varhaiskasvatuksen ja perusopetuksen lainsäännön päivitystarpeita ja jatketaan suomenruotsalaisen viittomakielen elvytysohjelmaa. Lisäksi valtioneuvosto käynnistää valtiollisen sovintoprosessin kuuroihin kohdistuneista oikeudenloukkauksista Suomen historiassa.

Viittomakielilain toteutumista tullaan arvioimaan oikeusministeriössä virkatyönä vuonna 2020, viisi vuotta sen voimaantulosta. Arviointi tulee antamaan tarkempaa tietoa siitä, mihin lain toimeenpanossa tulisi jatkossa kiinnittää erityistä huomiota. Tuloksia voidaan myös hyödyntää hallitusohjelman toimeenpanossa. Hyödyllistä tietoa viittomakieltä käyttävien oikeuksien toteutumisesta saadaan myös seuraavaa hallituksen kielikertomusta varten kerättävästä aineistosta.